

Asia: VN/30248/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vankeuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer om propositionen

Undertecknad anser att det är bra att Fängelselagen uppdateras och att många av förslagen på förändring gagnar både myndigheten och klienterna.

När Covid-pandemin slog till, märkte vi flera saker i samhället som inte fungerar optimalt, att ha ett tydligt tillvägagångssätt när externa faktorer utom myndighetens kontroll slår till.

Om man ännu på något vis kunde trygga Finlandssvenskars rätt till stöd och information på sitt eget modersmål under frihetsberövning, skulle vi som arbetar med dessa klienter känna oss hörda.

Allmänna kommentarer om propositionens mål

Att sträva mot att alla anstalter skulle ha samma regelverk när det kommer till permissioner, så som längd på permissioner, hur förfarandet under permissioner går till skulle underlätta för myndigheten. Med gemensamma regelverk uppstår färre konflikter mellan personal och fånge, då fången inte kan ifrågasätta förfarandet vid permissioner.

Även när det kommer till fängelsesäkerhet skulle det underlätta med ett gemensamt regelverk för alla anstalter.

Möjlighet till rehabilitering utanför anstalter främjar klienters återgång till samhället, till exempel vid beroendeproblematik är en förutsättning att få långvarigt stöd både under och efter frihetsberövningen, speciellt om man har ett annat modersmål än finska.

Minderåriga hör inte hem i en fängelsemiljö, men att placera dem på en barnskyddsenehet är inte heller optimal.

Verksamhet vid allvarliga störningar i samhället / fängelser

Undertecknad anser det vara av yttersta vikt att få vardagen att fungera för klienter inom fängelset även vid större katastrofer.

Covid pandemin gav hela samhället utmaningar och även om jag själv inte just då arbetade med frihetsberövade, har jag i efterhand förstått att det var en tung tid. Både för klienterna och för personalen på fängelset. Vi kan med fördel ta med oss det vi lärde oss av pandemin och utforma verksamhet som fungerar även vid andra störningar i samhället.

Att ha tydliga och gemensamma tillvägagångssätt att implementera vid allvarliga störningar i samhället inom alla anstalter tryggar vardagen för alla.

Verksamhet vid allvarliga störningar i samhället/ verkställighet av samhällspåföljder

Undertecknad har ingen insyn i hur denna verksamhet har fungerat tidigare vid allvarlig störning i samhället.

Önskvärt vore väl ändå att verksamheten kunde fungera så stabilt som möjligt, trots störningar.

Bestämmelser i fängelser, till exempel definition av fängelseområdet

Undertecknad har ingen insyn i bestämmelser i fängelser, definition av fängelseområdet.

Avdelningar i fängelser / avdelningar med intensifierad övervakning

Undertecknad har synnerligen liten uppfattning om hur det fungerar på avdelningar med intensifierad övervakning.

Klientrespons angående dylik avdelning har givit information som i vissa fall verkar otrolig, till exempel att fångar inte har fått duscha, byta kläder eller tvätta sina kläder under tiden med fulla restriktioner. I vissa fall under så lång tid som två-tre månader?

Avdelningar med intensifierad övervakning bör finnas på fängelser, både för den enskilda individens skull, men även för övriga intagnas och personalens skull. Avdelningen bör ändå vara human, med rätt till skälig skötsel av hygien.

Avdelningar i fängelser / kontraktsavdelningar

Undertecknad anser att kontraktsavdelningar är en bra form av sysselsättning och rehabilitering av frihetsberövade.

Tyvärr kunde man dock önska mera av kontraktsavdelningar när det kommer till att få rehabilitering på sitt eget modersmål som svenskspråkig.

Några av våra klienter har fått avslag på ansökan till till exempel rusmedelsfria avdelningar på grund av att de inte har behärskat finska.

En förutsättning för rehabilitering är att få den på sitt eget modersmål och därför vore det av yttersta vikt att personalen på kontraktsavdelningar skulle behärska både finska och svenska.

Bestämmelser på lägre nivå än lag

Undertecknad anser att det vore utomordentligt bra med regelverk, bestämmelser och författningar på lägre nivå än i lag.

Brottspåföljdsmyndighetens befogenheterna

Undertecknad har ingen insyn i Brottsförhållningsmyndighetens befogenheter.

Användning av pengar och andra betalningsmedel i fängelset

Undertecknad har ingen åsikt om användning av pengar och andra betalningsmedel i fängelset.

Transport av fångar som frigges från fängelse till vård oberoende av patientens vilja

Undertecknad har dåliga erfarenheter av vård oberoende av patientens vilja, då det behövs motivation för att kunna tillgodose sig vård och rehabilitering.

Dock står det i lagen att om personen är en fara för sig själv eller andra kan hen skrivas in på vård emot sin vilja.

Permission för fångar

Undertecknad anser att det borde finnas tydliga, klara och gemensamma bestämmelser när det kommer till permissioner.

I nuläget har anstalter olika bestämmelser om permissioner vilket gör att fångar kan känna sig orättvist behandlade på den anstalt hen befinner sig om hen har mindre möjlighet till frihet än en klient placerad på en annan anstalt.

Gemensamma regler för alla skulle minska konflikter mellan fångar och personal.

Samarbeten mellan instanser skulle också underlätta för planering av permissioner, som tex barnskydd, socialvård och enheter inom beroendevård.

Gemensamma riktlinjer för familjebesök vore också att föredra, speciellt om familjen kommer resande långt ifrån för att träffa den frihetsberövade.

Meddelande om tidpunkten för vård

Undertecknad anser att den frihetsberövade har rätt till vård och meddelanden om den.

När det tex kommer till vård utanför anstalten borde fången informeras och inkluderas i ett så tidigt skede som möjligt innan vårdperiod, för att vårdkedjan ska bli tydlig och så sammanhängande som möjligt.

Placering i anstalt utanför fängelset / vuxna fångar

Undertecknad anser att placering utanför anstalt vore till fördel för många.

När det kommer till till exempel rehabilitering av beroendeproblematik skulle Brottsförhållningsmyndigheten vinna både resurser och platser på enheterna vid placering utanför anstalter. Välfärdsområdena skulle vinna på att ha klienter inskrivna på enheter som svarar för primärvård av personer med beroendeproblematik och vi inom tredje sektorn kunde erbjuda fortsatt rehabilitering för att få till stånd en mera ekonomisk och ihållande vårdkedja för personen.

Brottsförhållningsmyndigheten har redan kontrakt med Siltavalmennus i Tammerfors, på finska.

Eftersom kontraktsavdelningar på anstalter är enbart finskspråkiga blir det svårt för finska medborgare med svenska som modersmål att rehabiliteras från beroende och återfallsrisken blir större.

Detta kunde med fördel avhjälpas genom att göra upp kontrakt med den enda svenskspråkiga enheten för rehabilitering för beroendesjukdom i Finland, Pixneklinden, som hör under Österbottens välfärdsområde. I Österbotten finns också vi på USM som erbjuder boendestöd efter primärvård till personer med beroendeproblematik. Vi kan även ta emot svenskspråkiga frihetsberövade som vill genomföra övervakad frihet på prov.

Ett ökat samarbete mellan välfärdsområden och Brottsförhållningsmyndigheten skulle således gagna på många sätt, främst ekonomiskt.

Placering in anstalt utanför fängelset / fångar under 18 år

Undertecknad anser att placering i anstalt utanför fängelse för minderåriga kunde vara en hållbar lösning.

Minderåriga hör inte hemma i en fängelsemiljö, men att placera dem på en barnskydds-enhet är inte heller optimal.

Vid placering på barnskydds-enhet borde personalen på enheten bestå till viss del av personal från Brottsförhållningsmyndigheten, för att främja barnets bästa när det kommer till rehabilitering och återgång till samhället.

Undertecknad har erfarenhet från barnskyddet och har där sett vilka utvecklingsmöjligheter som finns. Att bara placera en minderårig på en enhet och hoppas på att personalen ska rehabilitera den minderåriga är att hoppas på ett under. Personalen på barnskydds-enheter har inte utbildning och befogenheter för att arbeta med detta krävande klientel, eftersom barnskyddslagen dessutom ger den unga rättigheter som ibland går emot vad som är bäst både för den ungas, personalens och de andra boendes säkerhet.

Det finns inte heller barnskydds-enheter som specifikt kan erbjuda stöd för beroendeproblematik bland minderåriga, och att förvänta sig att personalen ska kunna hantera allt från skolfrånvaroproblematik, beroendesjukdom, våldsbegärighet mot sig själv och andra och ett kriminellt beteende, är orimligt.

Eventuella andra kommentarer

För att förebygga återfall inom kriminalitet behövs en fungerande vårdkedja, med flera myndigheter och instanser, som fungerar stödjande för den frihetsberövade eller klienten inom samhällsförhållningen under tiden för verkställigheten av straff, på klientens/fångens eget modersmål.

Adekvat stöd på ett språk där klienten/fången kan uttrycka sig motiverar till förändring, oavsett om klienten är placerad på anstalt eller på en enhet utanför fängelset, eller avtjänar samhällsstraff.

Röjdahl Annika
USM r.f. - Handledare för svenskspråkiga brottsförhållningsklienter